VI. I. 9 Tři základní kvality: sattva, radžas, tamas.

RÁMA se zeptal: Pane, jsem zmaten tvým prohlášením, že tato nevědomost neboli *avidjá* prostupuje i bohy, jako jsou Višnu či Šiva. Prosím, osvětli mi to.

VASIŠTHA odvětil: Skutečnost označovaná jako *sat-čit-ánanda*, nebo též *saččidánanda*, Bytí-Vědomí-Blaženost, je za myslí a rozumovým chápáním. Je všudypřítomná a představuje nejvyšší klid a mír překračující veškeré představy a popisy. Schopnost vytváření myšlenek a představ v ní vzniká přirozeně, sama od sebe. Pochopení Já zahrnuje tři roviny, jemnou, střední a hrubou. Rozum o nich uvažuje jako o třech kvalitách, jimiž jsou *sattva*, *radžas* a *tamas*. Všechny tři složky utvářejí to, co nazýváme *prakrti* neboli přirozenost. Nevědomost neboli *avidjá* je přirozeností. Je to *prakrti*, která má tři složky. Je to původce všech bytostí. Za ní je nejvyšší Absolutno.

Každá ze tří kvalit přirozenosti, *sattva*, *radžas* a *tamas*, se znovu dělí na jemnou, střední a hrubou, takže je tu devět druhů nevědomosti a ty vytvářejí vesmír.

Dokonalí mudrci, mudrci osvobození za života, asketové, světci, bytosti podsvětí, nebešťané a bozi představují jemnou složku nevědomosti, tedy kvalitu *sattva*. Nebešťané a bytosti podsvětí přitom vytvářejí hrubou podsložku *tamas*, dokonalí mudrci střední podsložku *radžas* a bozi jako Brahmá, Višnu a Šiva jemnou podsložku *sattva*. Všechny, kteří spadají pod podsložku *sattva*, považujeme za osvobozené bytosti, jež se znovu nezrodí a existují tak dlouho, dokud trvá svět. Ti ostatní, jako například *džívanmukta* neboli mudrc osvobozený za života, odevzdají časem svá těla, vstoupí do příbytku bohů, kde zůstanou do konce světa, a pak jsou osvobozeni. Tak se z nevědomosti stane poznání. *Avidjá* odejde a přijde *vidjá*. Jako vzniknou vlny na moři, tak *vidjá* dá vzniknout nevědomosti, a jako se vlna na hladině moře vytratí, tak zanikne *avidjá* v poznání Já.

Rozdíl mezi vlnou a vodou je jen slovní, není skutečný. Stejně tak je jen slovní a iluzorní rozdíl mezi nevědomostí a poznáním. Neexistuje nevědomost a neexistuje poznání! Když nevědomost a poznání přestaneš vidět jako dvě rozdílné věci, pak existuje jediné. Odraz toho, co je *vidjá*, se označí jako *avidjá*. Zanecháš-li tohoto dělení, pak to, co zůstane, je Skutečnost. Skutečnost může být něčím a nemusí být ničím. Je všemohoucí, prázdnější než prostor, a přece neprázdná, neboť je plná Vědomí. Stejně jako prostor uvnitř nádoby je nezničitelná a všudypřítomná. Je Skutečností ve všech věcech. Tak jako magnet přitahuje železo a nutí ho k pohybu jen sám od sebe svou přítomností, tak Skutečnost způsobuje vesmírný pohyb bez jakéhokoli záměru, jen sama od sebe. Proto říkáme, že nic nekoná.